

Nurmijärvi

AVAK Alueelliset valmiuskeskukset -toiminnan vakiinnuttaminen osaksi kokonaisturvallisuutta

Palvelupäällikkö Kati Aaltio, Nurmijärven kunta

2021 12 02

Miksi AVAK-malli?

YTS 2017: "Yhteistoimintamalli kattaa kaikki relevantit toimijat kansalaisesta

viranomaiseen. Yhteistyön perustana ovat

lakisäätöiset tehtävät, yhteistyösopimukset ja Yhteiskunnan

turvallisuusstrategia."

"Myös yksittäisillä

kansalaisilla on tärkeä rooli omatoimisessa

varautumisessa ja yhteiskunnan kriisinkestokyvyn

vahvistamisessa."

- Kuntien valmiussuunnitelmat (lait ohjaavat mm. Valmiuslaki 1552/2011, Kuntalaki 410/2015)
- AVAK-toimintamalli osaksi valmiussuunnittelua
- AVAK-toimintaan 3. sektori mukaan paikallisesti
- Lähemmäs kuntalaisia normaaliolojen häiriötilanteissa
- Harjoitus- ja koulutusyhteistyö alueelliseksi

Kansallinen riskiarvio 2018 ja YTS 2017

- Varautuminen tarkoittaa toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Yhteiskunnan varautumisen tavoitteena on turvata elintärkeät toiminnot oikeusvaltioperiaate huomioon ottaen.
- Varautumisen päämääränä on huolehtia onnettomuuksien ja häiriötilanteiden ehkäisystä, valmistautumisesta toimintaan niiden uhatessa tai sattuessa ja suunnitella toipuminen. Vastuullinen ja toimivaltainen viranomaisen vastaa varautumissuunnittelusta ja siihen liittyvästä yhteistoiminnasta.
- Kokonaisturvallisuus on suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä.
- Kuntien varautumisessa otetaan huomioon ulkoistetut palvelut sekä yhteistyö elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa.

Kunnan alueellinen valmiuskeskus AVAK

- Kunnan alueellinen valmiuskeskus on paikka/kiinteistö, jonne kunta on varannut tilat häiriötilanteiden paikallista tiedottamista sekä alueellisesti järjestettävien palveluiden turvaamista varten.
- Alueellisten valmiuskeskusten toimintamallissa kunta päättää käynnistää sen toiminnan normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa omasta tarpeesta tai muun vastuuviranomaisen pyynnöstä.
- Valmiuskeskuksen tilannehuone mahdollistaa muiden toimijoiden palveluiden järjestämisen valmiuskeskuksen tiloissa ja järjestää tarvittaessa mm. muonitusta, lisätiloja tai kalusteita sekä tarvittaessa tukea toimintaan esim. tilannekuvan ylläpitämisessä valmiuskeskuksen alueella.
- Alueellinen valmiuskeskus perustetaan 2 – 24 h tunnin varoitusajalla häiriötilanteen vakavuudesta, annetusta tehtävästä ja tilanteen kestosta riippuen (riskiarvio, minimi, maksimi).
- Henkilöstön tarve voi alueellisessa valmiuskeskuksessa vaihdella tilanteen mukaan ja niissä on myös varauduttava vuoroissa työskentelyyn.

AVAK-toiminnan perusteet

Kunnan toiminto

- Valtuudet toimia
- Häiriötilanteen tukitoimet
- Ennalta laadittu ohjeistus
- Pohjautuu lakisääteiseen valmiussuunniteluun
- Täydentää kunnan johtokeskuksen tilannekuvaa

Tilannehuone

- Luo puitteet palveluntarjoajan toiminnalle
- Mahdollistaa, tukee ja koordinoi palveluntarjoajien toimintaa
- Pitää yllä tilannekuvaa
- Toimii ohjeiden mukaan

AVAK

- Tuottaa kuntalaisille häiriötilanteen vaatimia palveluita
- Palveluntuottaja toimittaa palvelut (mm. sote, SPR, muonitus)
- Yhteinen tilannekuva

Milloin ja miten?

- AVAKin toiminta käynnistetään kunnanjohtajan tai muun viranomaisen määräyksellä/virka-apupyynnöllä.
- AVAK toimii kunnanjohtajan ja johtokeskuksen tai muun viranomaisjohdon alaisuudessa suorittavana portaana.
- AVAK toimii annettujen ohjeiden mukaisesti ja antaa tilannepäivityksen säännöllisesti tilanne- ja/tai johtokeskukselle eikä siis itsenäisesti johda toimintaa.
- AVAKin toimintaa johtaa ja koordinoi annettujen ohjeiden mukaisesti AVAK-päällikkö tai hänen varansa.
- AVAK toiminta voidaan siis käynnistää esimerkiksi evakuoinnin yhteydessä, vedenjakelun käynnistämisessä tai johtokeskuksena henkilön etsintään, jolloin AVAK-henkilöstö luo toimintaympäristön muille toimijoille.
- AVAKin toiminta minimissään voi olla tiedotteen laittaminen kuntalaisten nähtäville sille määrätyle paikalle ja tiedotteen päivittäminen annettujen ohjeiden mukaisesti.

AVAK:n keskeisiä tehtäviä

Tilannehuone

- Alueellisen tilannekuvan ylläpito
- Viranomaisjohdon (kunta tai muu viranomainen) johtamisen tukeminen
- Yhteydenpito johtokeskukseen / tilannekeskukseen ja muihin alueellisiin valmiuskeskuksiin
- Luo mahdollisuudet muille palveluntuottajille toimia osoitetussa tilassa esim. Lapsiystävällinen tila-konsepti, säteilymittausjoukkue SMJ, henkilöiden rekisteröinti, muonitus, ensiapu ja jne.
- Luo yhteistä tilannekuvaa AVAK:n sisällä muiden toimijoiden kanssa
- Viranomaisten (poliisi, pelastuslaitos, pv) tuki

AVAK:n keskeisiä tehtäviä

AVAK-tilat (palveluntuottajien tilat perustettavia palveluita varten)

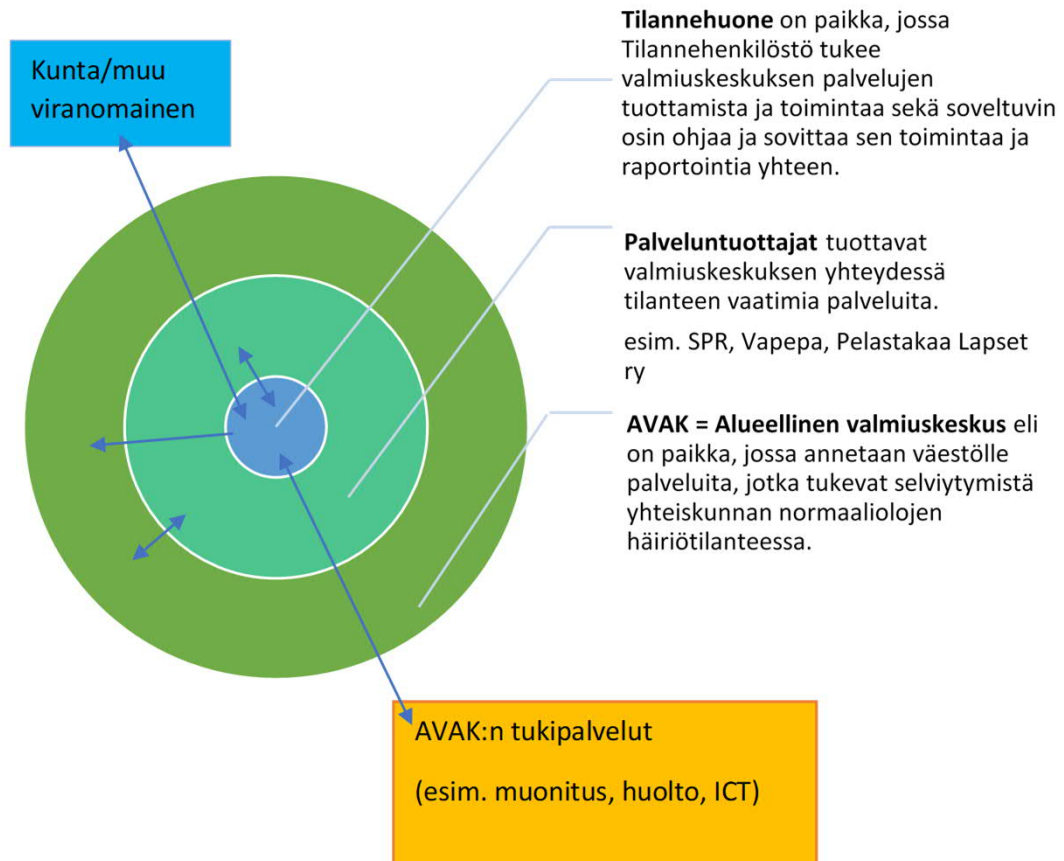
- Toimii johtokeskuksen väistötilana tarvittaessa
- Kokoamiskeskus/väistötila suuronnettomuuksissa (pela, sote)
- Viestintä ja tiedottaminen – sisäinen ja ulkoinen ohjeiden mukaan
- Vedenjakelupiste – vesilaitokset
- Elintarvikkeiden/ruuan jakelupiste (ruokahuollosta vastaavat)
- Hätmajoituspiste, kokoamiskeskus (sote, sokri)
- Psykososiaalisen tuen antaminen (sokri, sote, srk)
- Lääkintä ja ea (sote, SPR)

Toimintasuhteet AVAKin sisällä

Tehtävien koordinointi suhteessa palveluntuottajiin AVAK:n toiminnan ollessa käynnissä

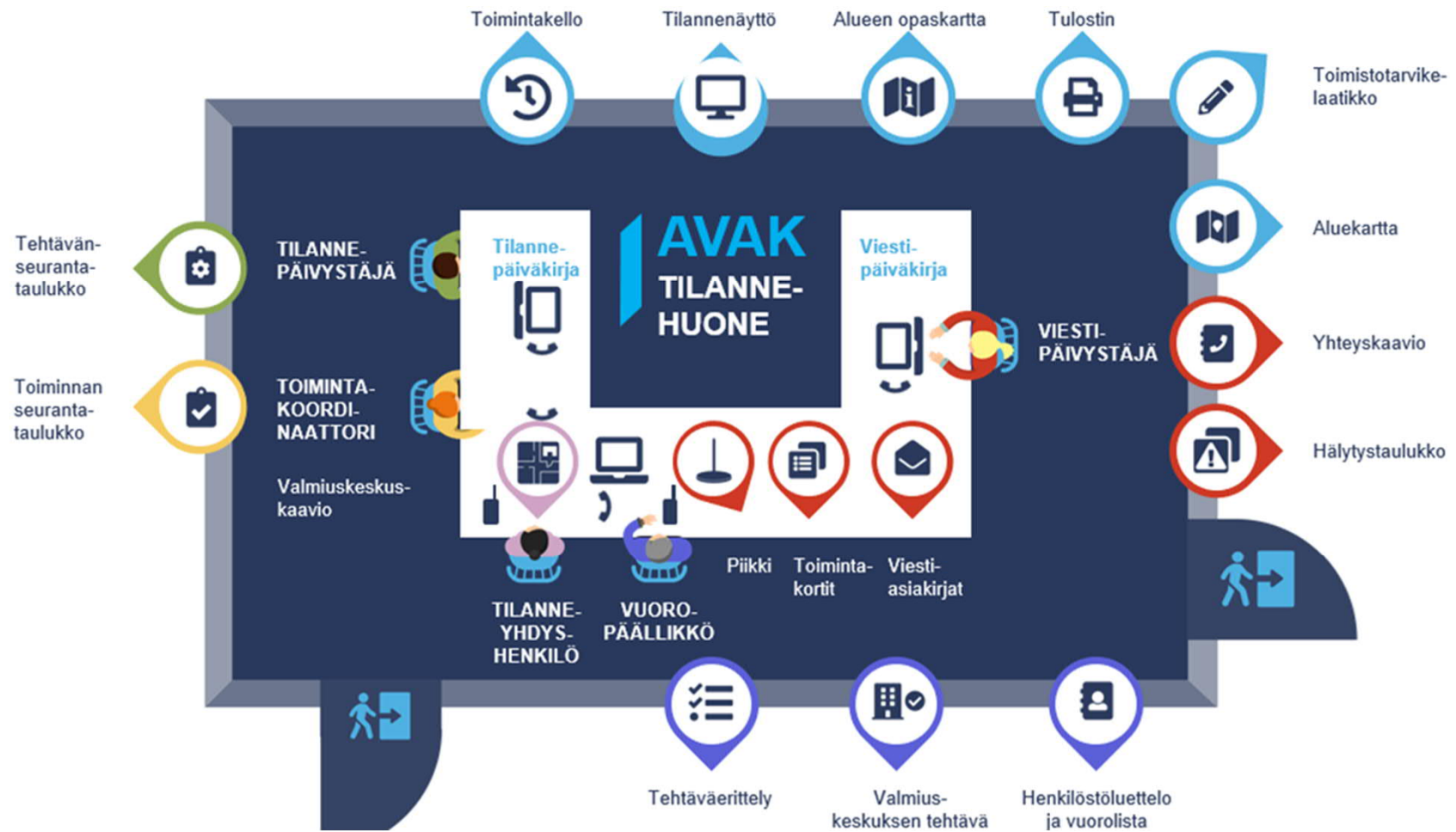

Tilannehuoneen henkilöstö

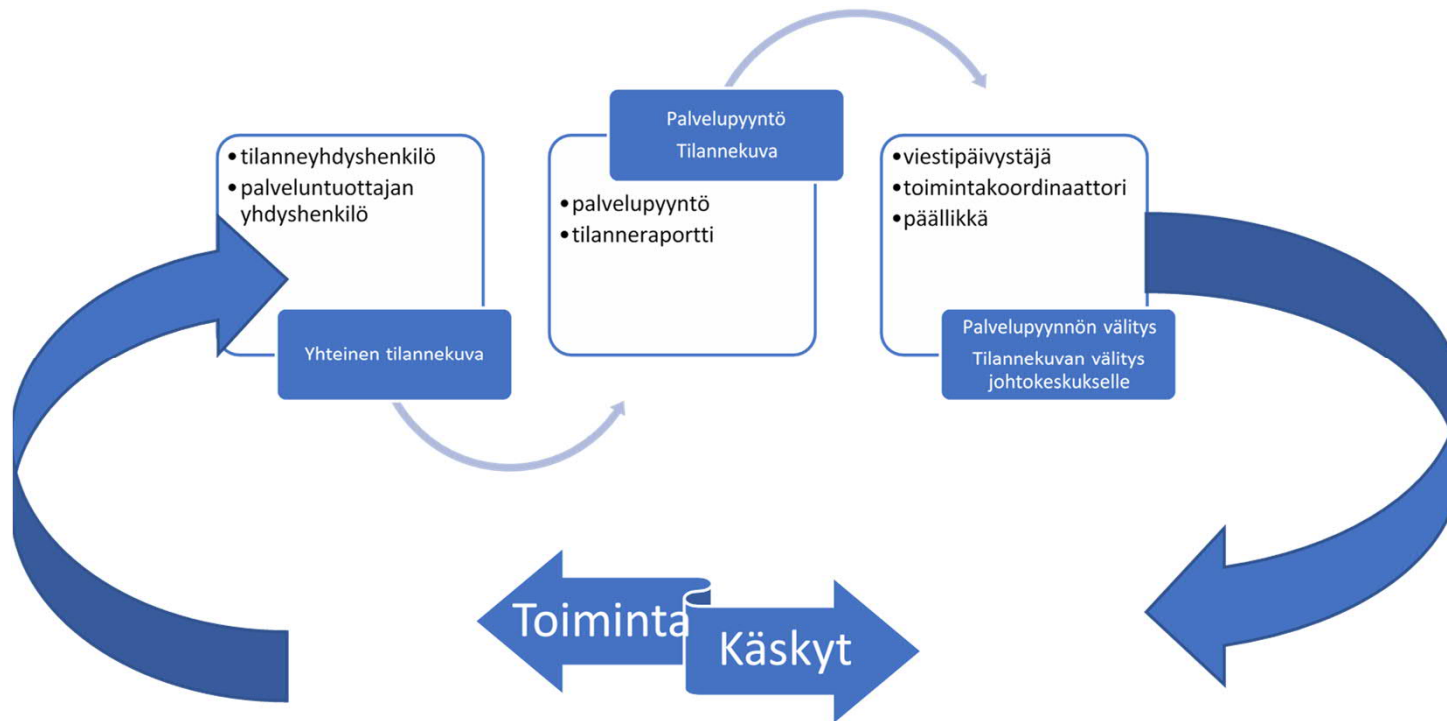
Nimike	Luku määrä	Tehtävä
Valmiuskeskuksen päällikkö	1	Valmiuskeskuksen päällikkö, vuoropäällikkö omalla vuorollaan.
Vuoropäällikkö	2	Valmiuskeskuksen varapäällikkö ja tilannehenkilöstön johtaja omalla vuorollaan.
Viestipäivystäjä	3	Vastaa tilannehuoneen viestiyhteyksistä sekä tilannehenkilöstön viestin- ja tiedonkulusta.
Tilannepäivystäjä	3	Tukee päällikköä muodostamalla tilannekuvaa. Toimii pikatilanteissa päällikön sijaisena.
Toimintakoordinaattori	3	Ylläpitää tiedon valmiuskeskuksen palvelutoiminnasta ja koordinoi yhteistoiminnan palvelun tuottajien ja tilannehuoneen välillä.
Tilaneyhdyshenkilö	3	Pitää yhteyttä valmiuskeskuksessa palveluja tuottaviin tahoihin.

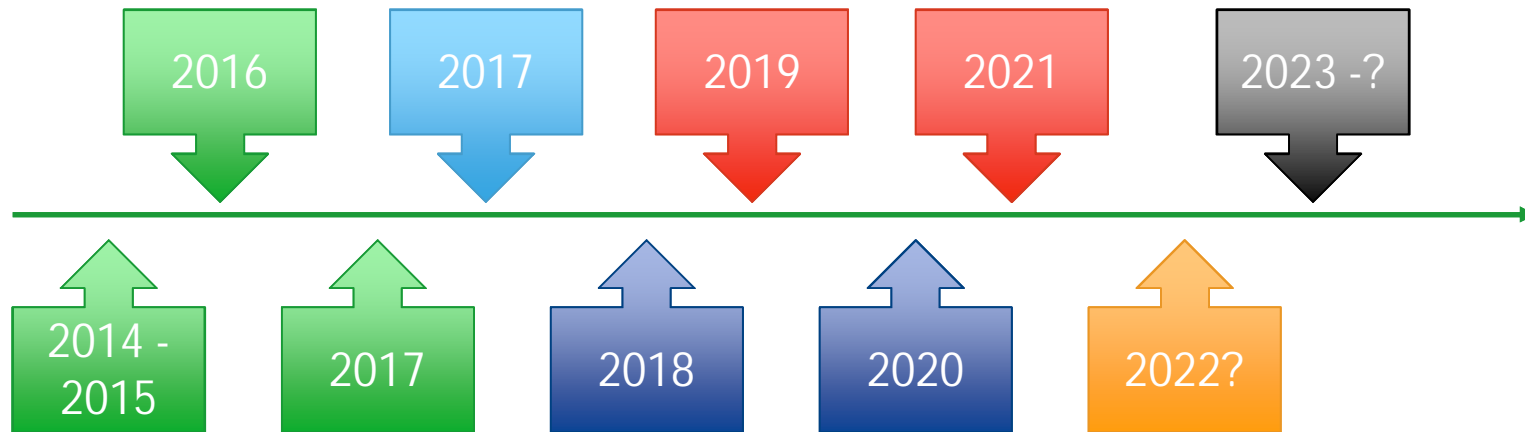
Tilannehuoneen järjestely viestinnän ja tilanteen seurannan osalta

Tilannehuoneen tilanneyhdyshenkilön ja palveluntuottajan edustajan välinen suhde

AVAK aikajanaalla

- Nurmijärvi käynnistää AVAK-toiminnan 2016
- Reserviläiset ja MPK mukaan kouluttamiseen 2017
- Verkostoituminen, UPL mukaan koulutusyhteistyöhön 2018
- Tuusula ja Järvenpää mukaan, pidetään yhteinen koulutus ja harjoitus 2018
- Iso harjoitus yhteistyössä STUK, SMJ, MPK, SPR, Vapepa, Pelastakaa Lapset ry., harjoitusta seuraamassa mm. poliisi, pela, pv, Keusote 2019
- Kirkkonummella esitellään AVAK-toimintaa 2020
- Kirkkonummella järjestetään AVAK-koulutus ja – harjoitus 2021
- AVAK-manuaali valmistuu 2021

AVAK-toiminnan käynnistyminen Nurmijärvellä

- 2014-2015 aloitettiin keskustelu AVAK-toiminnan aloittamisesta Keski-Uudenmaan kunnissa Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen aloitteesta
- Nurmijärven kunnanjohtaja teki päätöksen NAVAK-työryhmän perustamisesta lokakuussa 2016, vetovastuu Keitaanniemi/Aaltio
- Koulutus tilattiin MPK:n kautta ja valmisteltiin yhteistyössä Antti Holmroosin kanssa, kunnasta mukana Keitaanniemi ja Aaltio
- 2017 talvella käynnistettiin ensimmäinen yhteistyöprojekti Nurmijärvellä reserviläisten kanssa eli alueellisten valmiuskeskusten koulutusten yhteydessä
- 2017 keväällä otettiin käyttöön ensimmäinen alueellinen valmiuskeskus, Rajakaaren AVAK Rajamäellä
- Nurmijärven reserviläisiä osallistui koulutuksiin kouluttajina sekä koulutettavina ja he osallistuivat myös koulutusten järjestelyihin
- 2018 yhteistyötä jatkettiin kevään koulutuksissa MPK:n ja reserviläisten kanssa, uutena yhteistyökumppanina tuli mukaan UPL
- 2018 marraskuussa toteutettiin ensimmäinen Keski-Uudenmaan kuntien yhteinen koulutussarja johon, osallistuivat Nurmijärvi, Tuusula ja Järvenpää, koulutus päättyi 24/7 harjoitukseen
- AVAK-toimintamalli on osa Nurmijärven kunnan valmiussuunnitelman yleistä osaa ja toimialojen sekä liikelaitosten valmiussuunnitelmaa sekä osa kunnan riskien ja uhkien arviointia

AVAK-toiminta Nurmijärvellä ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

- 2019 tammikuussa otettiin käyttöön reserviläisille sitoumuslomake, jossa henkilö sitoutuu vapaaehtoistyöhön alueellisissa valmiuskeskuksissa sekä osallistuu koulutus- ja harjoitustoimintaan
- Nurmijärvellä on nimetty kolme alueellista valmiuskeskusta: Seitsemän Veljeksien koulu Rajamäellä, Ahjolan nuorisotalo kirkonkylällä (väistötila) ja Klaukkalan koulu
- Marraskuussa 2019 pidettiin yhteinen harjoitus STUK:n ja MPK:n kanssa AVAK Rajakaassa, mukana järjestelyissä myös Nurmijärven reserviläiset
- Marraskuun 2019 harjoituksessa oli ensimmäistä kertaa myös muita 3. ja 4. sektorin toimijoita mukana (SPR, Vapepa, Pelastakaa lapset ry, 4. sektorin vapaaehtoisia maalihenkilöinä)
- 2020 Kirkkonummella käynnistetään AVAK-toiminnan järjestäminen, Nurmijärvi apuna toiminnan käynnistämisessä

AVAK-toiminta Nurmijärvellä, yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja uusia AVAK-toimijoita

- 2021/3 - 6 Kirkkonummella aloitetaan ensimmäinen AVAK-koulutus ja AVAK:n käyttöönotto syksyllä 2021.
- Ensimmäinen AVAK-manuaali on valmistunut 2021 ja se toimii Alueellisen valmiuskeskuksen päällikön ja vuoropäällikön ohjeena, manuaalia on valmisteltu pienen työryhmän voimin.
- Tuovi-portaalin AVAK työtilasta löydätte mallin käyttöönottoa tukevaa materiaalia (em. ohje, tietoja eri piloteista, mallia varten luodut graafiset elementit jne.).
- 2021 AVAK on otettu osaksi kunnan kokonaisturvallisuutta Kotkassa (Kaakkois-Suomen Turvapuisto). Kaakkois-Suomen Turvapuisto on skaalautuva, fyysistä ja digitaalista ympäristöä yhdistävä ja kyberturvallisuustoimijuutta edistävä yhteistyöympäristö, jonka fokus on IoE:ssa.
- 2021 syksyllä Riihimäellä on otettu käyttöön kunnallinen valmiuskeskus – konsepti. Toimintaa harjoiteltiin yhdessä MPK:n kanssa järjestetyssä RIIHIMÄKI21 – kotiseutuharjoituksessa.
- Kempeleen kunta on esittänyt kiinnostuksensa AVAK-toimintamallista ja heille on esitelty mallia marraskuussa 2021
- Etelä-Karjalassa Eksote, Etelä-Karjalan pelastuslaitos ja maakunnan kunnat ovat kehittäneet alueellista valmiuskeskustoimintaa alueella.
- Etelä-Savossa pelastuslaitos vie asiaa eteenpäin.
- Lapissa AVAK-mallin käyttöönottoa valmistellaan alueellisella ja paikallisella tasolla evakuointisuunnittelun yhteydessä.

Järjestöt osana toimintaa

- Eri järjestöjen jäsenet (SPR, reserviläisyhdistykset, Martat ja jne.) voivat kouluttautua MPK:n kautta AVAK-kouluttajiksi ja AVAK-henkilöstöksi ja/tai –vapaaehtoisiksi toimijoiksi.
- Koulutusten kurssialustana on toiminut MPK:n ohjelma
- Koulutuksia järjestetään tarvelähtöisesti (kunnat tilaavat).
- Koulutuksissa tarvitaan myös apukouluttajia sekä henkilöitä varmistamaan koulutuksien järjestelyt ja logistiikka.
- AVAK-toimintaan sitoudutaan henkilökohtaisesti .
- Nurmijärvellä on käytössä oma sitoutumislomake.
- Koulutuksista ja harjoituksista voidaan anoa korvaavia KH-vuorokausia. Kunta voi myös sijoittaa avaintoimijoita omiin häiriö- ja poikkeusolojen rakenteisiinsa (VAP).
(*PV Ylennysnormi 2015: PVHSM HENKILÖSTÖALA 034 – PEHENKOS*)
- Vapaaehtoiset toimijat ovat tärkeä osa AVAK-henkilöstöä.

AVAK – miten toiminta vakiintuu osaksi valmiusorganisaatiota kunnissa?

- Säännöllinen harjoittelu ja koulutus
- Moniviranomaisyhteistyö koulutuksissa ja harjoituksissa
- Kuntien, kuntayhtymien ja viranomaisten välinen yhteistyö: yhteiset koulutukset ja harjoitukset, toisten harjoituksiin osallistuminen seuraajana, toiminnan kehittäminen yhteisten tarpeiden pohjalta
- Alueellisiin valmiusharjoituksiin osallistuminen
- AVAK-mallin ottaminen osaksi valmiussuunnittelua ja kokonaisturvallisuutta
- Kunnan johdon ja sitä kautta kunnan eri toimialojen sitouttaminen niin, että ymmärrys henkilöressurssien käytöstä AVAK-toiminnalle nähdään tarpeellisena
- AVAK-toiminnan vakiinnuttaminen osaksi kuntien turvallisuusorganisaatiota
- Kolmannen sektorin yhteistyö vapaaehtoistoiminnan vakiinnuttamiseksi osaksi alueellista valmiuskeskusta
- AVAK-toiminnan esittely edelleen kunnille/kaupungeille ja viranomaisille
- AVAK-toiminnan vakiintuminen osaksi kokonaisturvallisuuden sanastoa

AVAK-toiminnan tulevaisuus

- Tarvitaan omistaja toimintamallille – KL, SM, PEO?
- Toiminnan kehittäminen ja ylläpitäminen vaatii lisää resursseja – omistajuuden kautta ratkaistava ongelma.
- AVAK-malli osaksi lakisääteistä valmiussuunnittelua – kuntien mukaan saaminen.
- Tavoitteena AVAK osaksi kansallista kokonaisturvallisuutta ja kokonaisturvallisuuden sanastoa – YTS 202X.

Kiitos mielenkiinnosta!

Nurmijärven kunta

Kati Aaltio, palvelupäällikkö, AVAK-asiantuntija
puh. 040 317 4674

kati.aaltio@nurmijarvi.fi

Twitter @KatiAaltio

